

לקראת שבת

עיונים בפרשת השבוע

מדברי

הוד כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש
זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א

שנה ב / גליון נח
ערש"ק פרשת עקב
ה'תשס"ה

פתח דבר

לקראת שבת פרשת עקב, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדיה, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון נח), והוא אוצר בלום מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקללה"ה נבג"מ זיע"א.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם, ובאיזהו מקומן אף עברו עריכה קלה, ושגיאות מי יבין. ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

* * *

ויה"ר שנזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונזכה לשמוע תורה חדשה מפיו של משיח, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

כברכת שכתא טבא,
מכון אור החסידות

מעמו וראו כי טוב ה'

הננו לבשר לקהל הלומדים כי ניתן להרשם כמנויים על הקובץ ולקבלו מידי שבוע באמצעות הדואר

בסך 10 ש"ח בלבד לחודש
(דמי טיפול ומשלוח)

לפרטים נא לפנות לטלפון 03-9604832
(ניתן להשאיר הודעה)

יוצא לאור על ידי
'אור החסידות'

מכון תורני להפצת תורת החסידות

ת.ד. 2033 כפר-חב"ד, 72915
טלפון: 03.9604832 פקס: 03.9607370

תוכן העניינים

מקרא אני דורש

ביאור הכתוב בפרשתנו "לא ישא פנים ולא יקח שוחד", כיצד זה מתיישב עם "ישא ה' פניו אליך", ומהו ה"שוחד" ששייך לתת לקב"ה.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק כד עמ' 73 ואילך)

יינה של תורה

ביאור דברי המדרש על "והיה עקב תשמעון" - "מצות קלות... שמשליכין אותן תחת עקביהן", עצת היצר שמפתה את האדם להתנהג ע"פ סדר, ו'להשליך' את המצוות הקלות אל ה'עקב'.

(ע"פ לקוטי שיחות חלק יט עמ' 89 ואילך)

חידושי סוגיות

"ולמדתם אותם את בניכם, בניכם ולא בנותיכם". בשיחה זו מבאר רבינו גדר החיוב של הנשים ללמוד ההלכות הצריכות להן, דמצד אחד אין זה רק כ'מכשירי מצוה' אלא זהו מצד החיוב דלימוד תורה, ומאידך אין זה בגדר "מצווה ועושה". ומבאר מדוע ע"י שמסייעת ללימוד בעלה וכו' ישנה גם בשכר, ועפ"ז מיישב דיוקים רבים בדברי הרב בשולחן.

(ע"פ ליקוטי שיחות חלק יד עמ' 37 ואילך)

הוספה - דרכי החסידות

סיפורים, ביאורים ופתגמים בתורת מורנו הבעש"ט שכל תנועה שבנבראים, ואפי' הצומח והדומם הוא בהשגחה פרטית ומכוון ע"פ רצון ה'.

(מלוקטים מתורת כ"ק אדמו"ר מהרי"צ נ"ע מליובאוויטש)

מקרא אני דורש

ה"שׁוּחַד" שהקב"ה אינו רוצה

ביאור הכתוב בפרשתנו "לא ישא פנים ולא יקח שׁוּחַד", כיצד זה מתיישב עם "ישא ה' פניו אליך", ומהו ה"שׁוּחַד" ששייך לתת לקב"ה

א. על הפסוק "כי ה' אלקיכם הוא אלקי האלקים... אשר לא ישא הפנים ולא יקח שׁוּחַד" אומר רש"י "לא ישא פנים - אם תפרקו עולו", "ולא יקח שׁוּחַד - לפייסו בממון". ולכאורה צריך להבין מה מחדש רש"י באמרו ש"לא ישא פנים" הוא כש"תפרקו עולו", וכי מתי הקב"ה לא ישא פנים, כשיקיימו תומ"צ? ומאי קמ"ל! ומבארים המפרשים (דבק טוב, משכיל לדוד, מלאכת הקודש) שרש"י בא ליישב בזה סתירה בין הפסוקים, שכאן נאמר "לא ישא פנים", ולפנ"ז (בברכת כהנים) נאמר (נשא ה, כו) "ישא ה' פניו אליך". ורש"י מיישב שהמדובר כאן הוא "אם תפרקו עולו". אך לכאורה עדיין אין מובן מאי קמ"ל, דהרי לכאורה זהו מובן בפשטות ש"לא ישא פנים" הוא "אם תפרקו עולו", ובפרט לאחר האריכות הגדולה בזה לפנ"ז, בפרשת בחוקותי. ועוד - את הפסוק "ישא ה' פניו אליך" מפרש רש"י "יכבוש כעסו", היינו, שזהו בזמן שישנו כעס (וממילא גם הסיבה לכעס - הנהגה היפך רצון ה'), והגם שישנו כעס, הנה בכ"ז - "ישא ה' פניו אליך". וממילא, הסתירה בין שני הפסוקים במקומה עומדת.

ב. עוד צריך להבין בפירושו השני של רש"י "ולא יקח שׁוּחַד - לפייסו בממון", וכקושיית הרא"ם - "לא ידעתי מה ממון נופל אצל הקב"ה. ולמה לא פירש ולא יקח שׁוּחַד המצוה בעבור

העבירה".

אמנם, לקושיא זו מצינו במפרשים כמה תירוצים: יש הרוצים לבאר שהכוונה ב"ממון" היא להבאת קרבן לקב"ה, והפסוק בא להשמיענו שכל זמן שלא עשה תשובה אין קרבנו מתקבל. יש המפרשים שהכוונה היא להקדשת ממון למשכן ומקדש, שאין זה יכול להעביר את העונש על העבירה (אא"כ עשה תשובה) ואף יש שרוצים לפרש שזה קאי על המצוות שמקיימים בממון (צדקה וכיו"ב).

אבל, תירוצים אלו מתרצים רק חלק הטפל של שאלת הרא"ם - כיצד יכול להיות אפשרות של קבלת ממון אצל הקב"ה, אך עיקר השאלה עומדת במקומה, דמכיון שפעולת ה"שוחד" איננה מצד ה'ממון' שבה, אלא מצד שעל-ידה נפעלה מצוה, מדוע מחלק רש"י שהמדובר כאן הוא במצוות שע"י ממון דווקא ולא בשאר מצוות?

[ובפרט לפי הפירוש שהמדובר הוא בקרבן, שרש"י הו"ל לומר זאת בפירוש, ולא רק לרמזו במילה "בממון". ועוד - לפי פירוש זה "העיקר חסר מן הספר" (שהגם שהקרבן מכפר, מוכרחת להיות גם תשובה). ועוד - היכן נרמז בפשוטו של מקרא ב"לא יקח שוחד" שהקרבן מכפר רק עם תשובה?].

ג. הביאור בזה:

רש"י מדייק בלשונו "אם תפרקו עולו", היינו, שאין המדובר כאן אודות אי קיום מצות סתם ועשיית עבירות ר"ל, דבכזה מצב אכן מבקשים "ישא ה' פניו", שהקב"ה יכבוש כעסו ולא יעניש ע"כ - אלא כאן המדובר הוא בפריקת עול - שהאדם משליך מעצמו כל עול של הקב"ה, ומרגיש חופשי לעשות מה שהוא רוצה - "בשרירות לבי אלך" - ע"כ אומר הכתוב "לא ישא פנים", הקב"ה ינהג עמו בדקדוק ולא יוותר.

וההכרח לפירוש זה הוא מכללות הפרשה:

הפרשה מתחלת עם הפסוק "ועתה ישראל מה ה"א שואל מעמך כי אם ליראה וכיו", ורש"י מפרש: "אע"פ שעשיתם כל זאת עודנו רחמיו וחיבתו עליכם, ומכל מה שחטאתם לפניו אינו שואל מכם כי אם ליראה וגו'".

היינו, שכבר בתחילת הפרשה מודגש שהקב"ה אכן נושא פנים - "אע"פ שעשיתם . . רחמיו וחיבתו עליכם", אלא שהוא תובע רק - "ליראה".

ולכן, כשאומר הכתוב אח"כ (בהמשך לזה) ש"לא ישא פנים", מוכרחים לומר שהמדובר כאן הוא היפך מענין זה - היינו, שאין כאן את ה"ליראה". וזהו מה שמפרש רש"י "אם תפרקו עולו", כנ"ל.

ד. עפ"ז מובן מדוע לא פירש רש"י ש"ולא יקח שוחד" היינו שוחד מצוות - דכפי שרש"י מפרש פסוק זה (שמדובר כאן בפריקת עול) אין כל מקום לפרש שהקב"ה לא יקח "שוחד מצוות"

מן הפורק עול. דהרי הו"א זו מופרכת כבר מן הכתוב "לא ישא פנים" שכתוב לפנ"ז.
ולכן הוכרח רש"י למצוא ענין שיש בו קס"ד שיוכל לפעול פיוס וכפרה אפילו אצל פורק עול
- ולכן מפרש רש"י "לפייסו בממון" - דזהו ע"ד מ"ש (גבי הורג נפש) "ולא תקחו כופר" (מסעי לה,
לא) ומפרש שם רש"י "לא יפטר בממון", דמכך מובן שנוסף לזה שע"י נתינת הממון נהיה המקבל
'משוחד', מועיל גם הממון בתור "כופר" עבור הנותן, שבמקום שהוא ינתן (למיתה וכיו"ב) נותן
הוא את הממון.

וזהו מה ששולל הפסוק, שאצל הקב"ה לא שייך לפייסו בממון; וודאי שאין הכוונה ששייך
'לשחד' את הקב"ה תמורת ממון, אלא, שהנותן יכול לחשוב שהגם שהוא פורק עול, ואינו מסור
לקב"ה, הוא יתן (במקום לתת את עצמו) את ממונו לקב"ה, וזה ישמש כ"כופר נפשו". ע"כ אומר
הפסוק ש"ולא יקח שוחד", הקב"ה איננו מעוניין לקבל משהו אחר, הוא מעוניין לקבל את האדם
בעצמו, ורק לאחר מכן, יוכל הוא לתת גם מממונו לקב"ה.

יינה של תורה

אין "ראש" ואין "עקב"

ביאור דברי המדרש על "והיה עקב תשמעון" – "מצות קלות . . שמשליכין אותן תחת עקביהן", עצת היצר שמפתה את האדם להתנהג ע"פ סדר, ו'להשליך' את המצוות הקלות אל תחת ה'עקב'

א. על הפסוק (ריש פרשתנו) "והיה עקב תשמעון" מפרש רש"י: "אם המצות קלות שאדם דש בעקביו תשמעון". המקור לפירושו זה הוא במדרש תנחומא, אך שם הלשון הוא "מצות קלות שאין בני אדם משגיחין בהן אלא שמשליכין אותן תחת עקביהן".

וצריך להבין, בשלמא לפירש"י מובן מדוע מובא כאן לשון "עקב", דהוא מכיוון שהמדובר הוא במצוות ש"דשיין" אותן, וה"דישה" היא בעקביים. אך לפירושו המדרש "שמשליכין אותן תחת עקביהן", אין מובן לכאורה מהי השייכות בין 'השלכת' המצוות (- אי קיומן) ל'תחת עקביהן' דווקא, והרי כשלא מקיימים את המצוות זה נחשב שמשליכין אותן לגמרי (ולא רק אל "תחת עקביהן").

ב. לאח"מ נאמר במדרש, שזהו מה שאמר דוד המלך (תהלים מט, ו) "למה אירא בימי רע עוון עקבי יסובני", היינו, שאין לו מורא "מן מצות החמורות שבתורה" אלא "מן מצות הקלות" ("עוון עקבי"), שמא עברתי על אחת מהן אם עשיתי אם לא עשיתי מפני שהיתה קלה, ואתה אמרת הוי זהיר במצוה קלה כבמצוה חמורה".

ואין זה 'חלק' כ"כ, דהרי וודאי הדבר שדוד המלך קיים כל המצוות, וגם מצות קלות, נוכחו

שמביא המדרש בהמשך לזה, שמה שאמר דוד "גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב", הכוונה בזה היא לשכרן של מצות קלות] – וא"כ תמוה, מדוע אמר דוד "אני מתיירא מן המצות הקלות"?

ג. הביאור בזה:

המדרש אינו מדבר באדם המחזיק שאין צריך להיות זהירים במצות קלות (ומכ"ש שאין המדובר באדם המזלזל בהם), המדובר כאן הוא באחד שמסכים שצריך לקיים המצוות הקלות ומשתדל לקיימם, ורק שהוא "משליך תחת העקב" – הוא מניח את קיומם ודוחה אותם – עד לאחר ה'עקב'.

וטענתו היא, שתחילה צריך לראות שה'ראש' – ענינים החמורים ביותר – יהיו כדבעי, לאח"מ – ענינים הקרובים ל'ראש', ורק לאח"מ יחשוב הוא אודות הענינים ד'עקב' ומה שלאח"ז – הידורים, לפנים משורת הדין וכיו"ב.

א"א להתחיל מן העקב – טוען הוא – מוכרח להיות סדר, וע"פ סדר באים תחילה הענינים הנצרכים, וכל זמן שהוא אינו מושלם בזה, אין הוא חושב אודות שאר ענינים ובפרט – אודות לפנים משורת הדין, מילי דחסידותא וכו'.

ד. אך אע"פ שטענה זו היא אכן ע"פ שכל, ואפילו שכל דקדושה, הנה האמת ועיקר גדול בעבודת ה', שההתחלה צריכה להיות באמונה וקבלת עול, ולא מצד חשבון ע"פ שכל. ומצד אמונה וקב"ע, ה"ה 'זהיר במצוה קלה כבחמורה' – שאפילו הזהירות שבמצוה היא אצלו בכל התוקף גם במצוה קלה.

'מצוה' היא מלון 'צוותא' וחיבור, דע"י המצוות 'מתחברים' עם הקב"ה. ונקודה זו היא בכל המצוות בשוה, ללא חילוק בין הקלות לחמורות. וממילא, אין כל מקום להתנהג בזה ע"פ סדר ד'ראש' ו'עקב', מכיוון שבכל מצוה, בין קלה ובין חמורה, 'מתחברים' עם הקב"ה. אלא שהיצר הרע הנו "אומן" במלאכתו, וממציא טענות מסודרות שצ"ל "סדר".

מוכרחים לדעת שזוהי עצת היצר. התנאי לקבלת התורה (והיהדות בכלל) הוא - נעשה קודם לנשמע, "דקדמיתו פימיכו לאודניכו" (שבת פח, א) - היפך הסדר, דהאמונה והקב"ע יקדמו להחלטת השכל.

ה. ועפ"ז יובנו גם דברי דוד המלך "למה אירא בימי רע עון עקבי יסובני" - שדוד היה ירא מ"עון עקבי":

המורא של דוד המלך היה (לא שהוא לא נזהר ח"ו במצוות קלות, אלא) מכך שאפשר שאין לו במצוות הקלות את אותה מידת תוקף וזהירות שיש לו במצוות החמורות. אמנם הוא קיים את כל המצוות ובהירות, אך אפשר שמפני החשבון והידיעה שמצוה זו שייכת ל'ראש' ומצוה זו שייכת ל'עקב' - תושפע מידת הזהירות וההידור שלו, והוא לא יהא "רץ וזהיר" במצוה קלה כבחמורה.

[וזהו שאמר "אם עשיתי אם לא עשיתי", דאפשר שקיום המצוה לא היה כדבעי למהוין].

וזהו שמתאונן דוד "למה אירא בימי רע":

"בימי רע" קאי על ימי הנהגת הטבע, שמצד הנהגת הטבע ישראל הם ככבשה אחת בין שבעים זאבים [ואפי' עניני הפרנסה בזמן הגלות אינם מצד הנהגת הטבע אלא למעלה מן הטבע, כמבואר במ"א בארוכה]. ובשעה שיהודי עושה חשבונות של "ראש" ו"עקב" ומתנהג ע"פ חשבון זה, מתנהגים עמו מלעלה גם כן, ר"ל, לפי מדידה והגבלה - לפי הנהגת הטבע - "בימי רע".

אך כאשר יהודי אינו עושה את החשבונות הנ"ל, לו נוגע רק ה'התחברות' לקב"ה שנעשית ע"י המצוה, וממילא אצלו ישנה אותה ההתלהבות של מסנ"פ וקב"ע בכל המצות, הן ב"ראש" והן ב"עקב", אזי מתנהגים עמו מלמעלה גם כן. ואזי אין צורך לירא משום דבר, דהרי הוא מקושר לקב"ה, והקב"ה מושל ושולט על הכל, וגם - כפשוט - על הנהגת הטבע, ובמילא "גדול הרועה ששומר את הכבשה", ו"בנאות דשא ירביצני על מי מנוחות ינהלני" בבני חיי ומזוני רויחי.

ואזי ימשכו כל ההשפעות טובות המנויות בכתוב "ואהבך וברכך והרכך וגו'. ברוך תהיה מכל

העמים" -

ובקרוב ממש "על האדמה אשר נשבע לאבותיך לתת לך".

חידושי סוגיות

באם נשים חייבות בתלמוד תורה

"ולמדתם אותם את בניכם, בניכם ולא בנותיכם". בשיחה זו מבאר רבינו גדר החיוב של הנשים ללמוד ההלכות הצריכות להן, דמצד אחד אין זה רק כ'מכשירי מצוה' אלא זהו מצד החיוב דלימוד תורה, ומאידיך אין זה בגדר "מצווה ועושה". ומבאר מדוע ע"י שמסייעת ללימוד בעלה וכו' ישנה גם בשכר, ועפ"ז מיישב דיוקים רבים בדברי הרב בשולחנו

"רק השמר לך ושמור נפשך מאוד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך" (ואתהגן ד.ט.)

לבנה או לבעלה בגופה ומאדה שיעסוק בתורה חולקת שכר עמהם ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידה". ובסוף הסעיף מסיים "ומכל מקום גם הנשים⁴ חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן כו".

וצריך להבין:

זה ש"חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן" הוא ת"ת דהנשים עצמן, וצ"ל בכל אחת

מדייק בלשון אדה"ז בשולחנו

א. מהפסוק "ולמדתם אותם את בניכם" שבפרשתנו למדו בגמ'² דנשים אינן במצות תלמוד תורה "דאמר קרא ולמדתם אותם את בניכם, בניכם ולא בנותיכם".

והנה אדמו"ר הזקן - בעל התניא והשו"ע - בשולחנו³ מביא הלכה זו ד"אשה אינה במצות ת"ת כו" וממשיך: "וכשם שאינה במצות ת"ת לעצמה כך אינה במצות ת"ת לבני" ופטורה משכר לימוד בני' כו'. ומ"מ אם היא עוזרת

(3) הל' ת"ת פ"א הי"ד.

(4) בהמ"מ שם נסמן אגור (הל' תפלה אות ב) ב' ס"ה והוא בסמ"ק בהקדמה. ועי' ג"כ ספר חסידים סי' שיי"ג. ב"י או"ח סי' מ"ז. רמ"א יו"ד סרמ"ו ס"ו ועוד (ראה מ"מ והערות להל' ת"ת שם).

(1) יא, יט.

(2) קידושין כט, ב.

וצריך להבין:

(א) מאין המקור בגמרא דלימוד הנשים את ההלכות הצריכות להן הוא ענין בפ"ע, ענין של לימוד התורה, ולא – רק הכנה לקיום מצות שחייבות בהן. ולכאור' פשוטת הלימוד ד"ולמדת את בניכם ולא בנותיכם" משמע דאינן בלימוד התורה (כלל), וכל' אדה"ו "אשה אינה במצות ת"ת"?

(ב) יתירה מזו: אמרוז"ל⁸: "נשים במאי זכיין, באקריוי בנייהו לבי כנישתא ובאתנוי גברייהו כו". ואם חיובן ללמוד ההלכות הצריכות להן הו"ע של מצוה בפ"ע, לימוד תורה, מהי השאלה "במאי זכיין", ובהמענה הול"ל דישה להן זכות של לימוד התורה (ההלכות הצריכות) בעצמן (ולא רק "דאקריוי בנייהו כו").

(ג) במס' סוטה⁹ מקשה הגמ' (בפי' הדין ד"אם יש לה זכות תולה לה"): "זכות דמאי, אילימא זכות תורה הא אינה מצווה כו" – הרי דאין לנשים (מצ"ע) זכות תורה (אם לא מטעם דאקריוי כו' ואתנוי כו' כדמסיק שם בגמ').

(ד) חיובן בלימוד ההלכות הצריכות להן הוא בכדי (כל' אדה"ו) "לידע אותן", "לידע האיך לעשותן" – וא"כ לכאו', אשה הבקיא בדינים שלה כו' ובמילא עפ"ז אין עלה חיוב ללמוד ההלכות¹⁰ לא שייך לחייבה בכרכת התורה מטעם זה,

וא"כ איך הביא אדה"ו (בטעם חיובן בכרה"ת) טעם זה כטעם ראשון ועיקרי, והרי

ואחת, ואילו העזר לבנה או לבעלה אינו ענין של לימוד כ"א ענין של עזר. היינו, דהשייכות שלה היא להשכר דת"ת של בנה ובעלה, אינו אלא בזו שיש לה בעל ובן⁵ והם זקוקים לעזר, ואין זה הלכה ודין מיוחד בנשים כ"א בכאו"א העוזר^{5*} להמחוייב בת"ת שיעסוק בתורה (אלא שגם נשים בכלל).

ועפ"ז, הו"ל להקדים ולהתחיל ש"חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן"⁶, ורק לאח"ז לומר ש"אם היא עוזרת כו".

והנה לכאורה י"ל שכיון שכ' דפטורה משכר לימוד בני' – רוצה לסיים עניניו ד"מ"מ אם היא עוזרת כו" – אבל הא גופא צ"ע למה סידר אדה"ו המשך דבריו כנ"ל והרי הו"ל להקדים המאוחר, כנ"ל.

ב. והנה בהל' ברכות השחר⁷ כ' אדה"ו: שמתעם זה ש"חייבות ללמוד מצוות שלהן לידע היאך לעשותן" נשים מברכות ברכת התורה (ומוסיף אח"כ עוד טעם) – ומזה שמברכות ברכות התורה על לימודן, מוכח שלימוד ההלכות הצריכות להן הוא אצלן ענין של לימוד התורה (ולא רק הכשר למצות שלהן).

(5) ואף ש"חולקת בשכר" גם באם היא עוזרת לסתם אנשים בלימוד התורה (וראה לקמן סעיף ו-ז ובהערה 44) הרי כאן מדובר רק ע"ד העזר לבנה או לבעלה.

(5*) ומצוי בפרט בעזר במאד.

(6) וכמו שהוא ברמ"א (בשו"ע יו"ד שם) שהקדים הדין דחייבת כו' לדין דעזרת, אלא שהרמ"א בא בהמשך למ"ש המחבר בנוגע ללימודה בעצמה משא"כ המשך דברי אדה"ו.

(7) סו"ס מזו וראה בהנסמן לעיל הערה 4.

(8) ברכות יז, א. ועד"ז בסוטה כא, א.

(9) שם.

(10) ראה ברכ"י (להחיד"א) סי' מז אות ז: "חייבות . .

למען דעת הדינין שלהן ואי בקיאית בהן תו ליכא עלייהו שום סרך חיוב ללמוד".

ולכאורה אינו מובן: התורה היא הרי "מורשה קהלת יעקב" וניתנה רק לישראל ולא לנכרים, ומה שמותרים ללמוד תורה (אף כי "נכרי שעוסק בתורה חייב מיתה"²⁰), הוא לפי שנצטוו לקיים ז' מצוות ב"נ, במילא צריכים הם ללמוד הלכות אלו בשביל לידע האיך לעשות מצות, אבל מאין להם המעלה דעסק התורה (מעלה זו שאינה בקיום המצות)?

ועכ"ל: מאחר שבפועל מחויבים ב"נ ללמוד הלכות דמצות אלו (- כי בלא"ה לא יוכלו לקיימן), הנה אף שלימודם הוא בשביל קיום המצות, מ"מ, כיון שעכ"פ מחויבים ללמוד תורה - יש בהם גם הגדרים דלומד תורה, כולל מעלות הנ"ל.

בסגנון אחר: לימוד תורת ז' מצות ע"י בני נח, אף שאינו בא לכתחילה מצ"ע, כ"א בשביל דבר אחר - קיום המצות - היינו שהלימוד הוא הכנה מוכרחת (כעין הכשר) להמצות, מ"מ נעשה ע"י ענין לעצמו - לימוד התורה מצ"ע²¹.

ולכן יש בו גם הענין הנפעל ע"י לימוד התורה - "הרי הוא ככה"ג"²² (אף שאינו בקיום המצות).

אינו שייך בכל הנשים (ולכל היותר הו"ל להביאו - כטעם נוסף)¹¹?

מבאר דגם לנשים ישנה שייכות ללימוד התורה

ג. והביאור בזה:

א"י בגמ'¹² גבי נכרי¹³ הלומד תורה: "שנאמר אשר יעשה אותם האדם גו' כהנים לויים וישראלים לא נאמר כו' למדת שאפי' נכרי ועוסק בתורה ("בשבע מצוות דידהו"¹⁴) הרי הוא ככהן גדול". והנה חשיבות זו (ד"ה"ה ככה"ג") הנעשה בנכרי הלומד תורה דשבע מצוות בני נח, היא מצד מעלת לימוד התורה דוקא, וכמ"ש בתוס'¹⁵ ד"לכהי נקט כה"ג משום דכתי'¹⁶ יקרה היא מפנינים ודרשי'¹⁷ מכה"ג הנכנס לפני ולפנים כו", שזוהי מעלת התורה¹⁸ (אלא שבבני ע"י לימודה"ת נעשה "קודם לכה"ג", ונכרי העוסק בתורה הוא (רק¹⁹) ככה"ג").¹⁵

11) וכן הקשה בשו"ת בית הלוי (ח"א סי' ו) על האגור (לפי הבנת המ"א). ומש"כ שם בכוונת האגור - פשוט לשון האגור אינו משמע כן.

12) ב"ק לח, א. סנהדרין נט, א. ע"ז ג, א.

13) כצ"ל - ראה סי' חסרונות הש"ס - ובדפוסים שינו מאימת הצענזאר.

14) סנה' שם.

15) ב"ק שם. ע"ז שם ד"ה ה"ה ככה"ג.

16) משלי ג, טו.

17) הוריות יג, א.

18) כן משמע גם ממז"ז זה עצמו, דאין לומר ש(הלימוד שלו הוא חלק בקיום המצות שלו ו)זה שנעשה ככה"ג הוא מצד גודל הענין דקיומם שבע מצות דידהו, כי א"כ כ"ש שכן צ"ל בקיום המצות ע"י ישראל, ולא מצינו זה בשום מקום. וראה לקו"ש ח"ז ע' 49 שוה"ג להערה 11 - אלא שמדברי התוס' מוכרח הוא, ככפנים.

19) וראה במקורי הדברים בהערה 57 הטעם בזה

(בפנימיות הענינים).

(20) סנהדרין שם.

(21) ועפ"ז מקום ביותר לצ"ע בדין נכרי המתנה עם בבני" שפירנסו ויחלקו בת"ת דילי' - ראה לקמן הערה 42.

(22) בכמדב"ר פ"ג, טו הגירסא: "נכרי המתגייר שלמד תורה ה"ה ככה"ג" והכוונה בזה שלומד גם שאר חלקי התורה (ולא רק שבע מצות דידהו) - דאל"כ התנאי "המתגייר" אינו (וראה חידושי הרד"ל וחידושי הרש"ש שם), והטעם: כיון שבא להתגייר שרי ללמוד התורה כמ"ש בחדא"ג (שבת לא, א ד"ה א"ל מקרא). אבל ראה שו"ת רעק"א סי' מא. וראה שו"ת מחנה חיים ח"א סי' ז. ועוד.

והביאור הוא - ככפנים: מכיון שתיפק כשנתגייר נעשה מחויב בכל המצות הרי מובן דע"פ תורה מוכרח ללמוד

ומאחר שלימוד הלכות (דמצות אלו) נעשה ענין ותכלית בפ"ע (של לימוד התורה), מובן³⁰ ששוב אין הוא מוגבל רק לשעה ש"צריכה לידע היאך לעשותן" בפועל. ולכן גם האשה היודעת כבר הלכות הצריכות לה ויודעת "היאך לעשותן", יש לה שייכות³¹ ללימוד התורה, ולכן יכולה לברך ברכות התורה.

ועפ"ז מובן מה שדייק אדה"ז וכתב בטעם דנשים מברכות ברה"ת טעם זה דוקא כראשון ועיקרי, שהרי בענין זה יש לנשים שייכות לתורה מצ"ע.

מחלק דלמרות הנ"ל אין האשה "מצווה ועושה"

ה. אמנם לפי הנ"ל, דחיובן של הנשים ללימוד הלכות הצריכות הוא (לא רק הכשר לקיום המצות שלהן, אלא גם) ענין של לימוד התורה - תגדלנה ביותר הקושיות דלעיל (סעי' א ו-ב).

והביאור בזה:

אף שנתבאר שבלמוד ההלכות הצריכות להן יש ענין של לימוד התורה, בכ"ז מכיון

תורתו" (ראה ביאורי הגר"א או"ח סי' מ"ז ע"ש) שהרי עפ"ז גם להן ניתנה התורה (במ"ת) בנוגע (וע"י) המצות שלהן".
וראה שו"ע אדה"ז סקפ"ז ס"ז (ממ"א שם סק"ג) שטעם זה אומרות הנשים בברה"ז "ועל תורתך שלמדתנו".
30) ובפרט לדעת הרמב"ם דלעיל בהערה 26.
31) וי"ל שזהו דיוק ל' אדה"ז "אשה אינה במצות ת"ת" (ולא כתב פטורה מלימוד התורה – וכיו"ב).

מכל העמים ונתן לנו כו" כו' (וענין הברכות בכלל אין בהם), משא"כ נשים, דאדרבה, כהקדמה למ"ת נאמר: כה תאמר (ותחילה) לבית יעקב אלו הנשים (ואח"כ) ותגד לבניי אלה האנשים (יתרו יט, ג ופרש"י שם. שמו"ר פכח, ב). וכ"כ במ"א שבפנים ההערה.

נדוגמא לדבר: לכמה דיעות²³ (והלכה כמותן²⁴): אחד מד' עבודות שמחשבה פוסלת בה, היא הולכת הדם למזבח לזורקו. ומבאר הרונגצובי²⁵: דאף שהולכה הכרחית היא (בנדרו"ז) בשביל הזריקה שלאח"ז²⁶, נעשה חשיבות בפ"ע והוי עבודה שמחשבה בה פוסלת²⁷.

ד. ועד"ז מובן בלימוד התורה דנשים²⁸: הא דחייבות ללימוד הלכות הצריכות להן, אם שהוא (לא מצד מצות לימוד התורה מצ"ע, כ"א) בשביל "לידע היאך לעשותן" (היינו שהוא דבר הכרחי בשביל קיום המצות), בכ"ז נעשה הלימוד ענין בפ"ע. ולכן מברכות הן משו"ז ברכות התורה²⁹.

ההלכות וא"כ (מכיון דמוכרח בזה ע"פ תורה) יש בלימוד מעלת ויוקר התורה.

23) ת"ק ור"א במשנה (זבחים י"ג, א). וראה לקמן הערה

26.

24) רמב"ם הלי' פסוהמ"ק פי"ג ה"ד.

25) ראה צפע"נ עה"ר ר"פ מסעי. מהדר"ת נא, ג. ועד"ז מבאר בכו"כ עניני תורה (וכיו"ב) – ראה במקומות הנ"ל. ובצפע"נ למו"נ ח"א פ"ב (נדפס בצפע"נ עה"ת דברים ע' שעב ואילך ובהנסמן שם). וראה לשונו (שם) "אף שזה סיבה אך מ"מ זה הכרח ונעשה כמו עצם.

26) ולדעת הרמב"ם (שם בסוף הפרק) גם אם מהלך במקום שאינו צריך, מחשבה פוסלת בה (כדעת הת"ק, ראה כס"מ שם).

27) ומה שר"ש פליג שם הוא כי ס"ל ד"אפשר בלא הילוך שוחט בצד המזבח". אמנם בנידון דבר המוכרח בעצם (וע"ד נדרו"ד), י"ל שגם ר"ש מודה שנעשה ענין וחשיבות בפ"ע.

28) וראה גם ב"ח סי' מז סד"ה ועוד יש. ובדרישה שם בסוף הסימן.

29) ועפ"ז מובן ג"כ בפשטות דיכולות לברך "ונתן לנו את

(*מובן שא"ז שייך בב"נ כי הם לא קיבלו התורה ד"החזירה הקב"ה כו" (ע"ז ב, ב. ועוד) וכנאמר "בחר בנו

שכר עמהם ושכרה גדול מאחר שהם מצווים ועושים על ידה". (וזהו שמסיים גם בגמ' "לעולם זכות תורה כו' באגרא כו'").

הביאור בזה: לכאור' אינו מובן למה היא חולקת שכר עמהם בלמוד תורתם מפני שעושים על ידה – ה"ז בדוגמת נותן כסף לפני והעני קיים בכסף זה מצוה (כגון שקנה בו מזון לסעודות שבת, וכיו"ב) דלא מצינו בשום מקום דיש לנותן הצדקה חלק במצוות שעושה העני בכסף זה (כ"א רק שכר קיום מצות צדקה)?

והתירוץ בפשטות הוא: כשארם נותן צדקה לפני, נעשו המעות של העני, ואח"כ – כשהעני עושה מצוה במעות אלו – הוא עושה המצוה בדילי'; אבל בנדוד', האשה עוזרת לבנה או לבעלה מלכתחילה בקיום המצוה של ת"ת – היינו שהיא עושה פעולת השתתפות בענין ומצוה זו, עוזרת בעצם המצוה ולכן חולקת שכר עמהם, מקבלת (חלק ב) שכר לימוד התורה של הבעל והבן³⁵.

דוגמא לזה מצינו במצות פו"ר: כתב הר"ן³⁶ דאשה אע"ג שאינה מצווה בפרי' ורבי³⁷, "מ"מ יש לה מצוה מפני שהיא מסייעת לבעל לקיים מצותו".

והביאור: קיום המצוה של הבעל הוא ע"י "ודבק באשתו והיו לבשר אחד"³⁸, היינו שמצות פו"ר שהבעל מצווה עלי' נעשית דוקא ע"י שניהם. ומכיון שהיא מסייעת בהמצוה

שחייב זה מסובב מחיובן במצות שלהן, הרי אין לומר ע"ז שהן "במצות ת"ת", ובמילא אין שייך לומר שיקבלו ע"ז שכר כמצווה ועושה במצות ת"ת,

וע"ד המבואר³² בלימוד התורה דב"נ בשבע מצוות דידהו, דאף שיש בזה מעלת התורה כנ"ל, עד ש"הרי הוא ככה"ג", בכז"א אין מקבלים עליהם שכר כמצווה ועושין אלא כמי שאינו מצווה ועושה".

ועפ"ז מובן מה שלא אמר בגמרא דנשים יש להם זכות תורה מצד זה שחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן: הא דקאמר בגמ'³³ ד"הא אינה מצווה כו' נהי דפקודי לא מפקדא כו'", הכוונה בזה היא (לא שאין למצוא בנשים חיוב דלימוד התורה, כ"א) בנוגע ("לזכות תורה" - להשכר על מפקדא - מצות לימוד התורה כ"מצווה ועושה", שדוקא שכר זה (זכות מצות ת"ת) "מגנא כולי האי".

ולכן בלימוד הלכות הצריכות להן, אם כי יש לאשה בזה יוקר מעלת התורה כו', מ"מ אין היא "מצווה ועושה", ואין לה זכות זו דתורה שישנה למצווה ועושה³⁴.

מבאר מדוע ע"י סיוע

מקבלת היא שכר

ו. אמנם בזה ש"היא עוזרת לבנה או לבעלה בגופה ומאודה שיעסוק בתורה", אזי "חולקת

(32) ע"ז שם.

(33) סוטה שם.

(34) וכשמקשה "אלימא זכות תורה הא אינה מצווה כו'" הכוונה גם על התורה שלומדת לדעת לקיים מצותי'. ועפ"ז יומתק גם הקס"ד "אלימא זכות תורה" שהוא (גם ובעיקר) על ענין זה דתורה (יוקר התורה) שישנו בנשים (וראה לשון רש"י שם) ומ"מ המסקנא "הא אינה כו' " כי גם בזה "אינה מצווה (בתורה) היא" ככפנים.

(35) וע"ד הפס"ד (הובא לקמן הערה 42) "ויכול אדם להתנות עם חברו שהוא יעסוק בתורה כו'".

(36) רפ"ב דקידושין.

(37) יבמות סה, ב: "פרו ורבו גו' וכבשוה – איש דרכו לכבוש ואשה אין דרכה לכבוש".

(38) בראשית כ, כד.

ועד"ז מקום לספק בשכר שיש לה כשעזרת לבנה לקיים מצות ת"ת.

והנה מלשון הגמ' "פלאגן בהדייהו" (וכן לשון אדה"ז "חולקת שכר עמהם" – ולא נוטלת שכר), מוכח כאופן הב' דיש לה חלק במצות ת"ת ממש, והיינו כנ"ל: מכיון דמצות ת"ת של הבעל והבן, שמצווים בזה, נעשית בעזרתה ו(גם) על ידה, הרי יש לה חלק בקיום מצותה, היינו חלק במצות ת"ת, ולכן "פלאגן בהדייהו" – "חולקת שכר עמהם" כמצווה ועושה, "מאחר שהם מצווים ועושים על ידה"⁴².

ועד"ז י"ל גם במצות פרי' ורבי', שבסיועה לבעלה לקיים מצותה, יש לה חלק במצוה זו⁴³.

מבאר מדוע אין זה טעם בחיוב ברה"ת באשה

ח. אמנם עפ"י הנ"ל יש לדייק:

מאחר שאם היא עוזרת לבנה או לבעלה חולקת שכר עמהם, הרי שיש לה חלק במצות ת"ת שלהם כמצווה ועושה – ולמה לא הביא זה אדה"ז גם בהל' ברכת התורה, עכ"פ כטעם נוסף על שמברכות ברכת התורה⁴⁴.

(42) וכפס"ד בשו"ע יו"ד סי' רמו ס"א ובהגה"ה שם (והל' ת"ת לאדה"ז פ"ג ה"ד): "ומי שא"א לו ללמוד כו' יספיק לאחרים הלומדים ותחשב לו כאילו לומד בעצמו, ויכול אדם להתנות עם חבירו שהוא יעסוק בתורה כו' ויחולק עמו כו'".

(43) ראה גם לקו"ש ח"ח עמ' 214 הערה 44. ומה שהר"ן כתב הלשון "וישלח" מצוה (סתם)" (ולא כתב מצות פו"ר), הוא כי מצד הסברה בלבד אין זה מוכרח (וראה לעיל הערה 41) ואין כוונת הר"ן אלא לפרש הלשון בגמרא מצוה בה יותר מבשולח.

(44) אין הקושיא שיכתוב זה כטעם ראשון ועיקרי (וכמו

"יש לה (ג"כ) מצווה"³⁹.

ועד"ז הוא בנדו"ד, כשעזרת בלימוד התורה הרי שהמצוה נעשית בפועל בהשתתפותה ו(גם) על ידה, לכן יש לה ג"כ מצוה.

מוכיח מדברי הר"ן במצות פו"ר

ז. אמנם מדברי הר"ן עצמו אינו ברור הפי' ש"יש לה מצוה", די"ל בשני אופנים:

א) "יש לה מצוה (סתם)" – היינו אף שבעצם אין עלי' הציווי לקיים פו"ר, מ"מ מכיון שהיא מסייעת לבעל לקיים מצוותו, יש לה ג"כ מצוה, אבל אין לה ה"מצוה רבה"⁴⁰ דפו"ר.

ב) "יש לה מצוה" שבנדו"ד היינו חלק במצות פו"ר⁴¹.

(39) וכו' בנוגע לברכת כהנים, שגם לבני השומעים את הברכות יש חלק בהמצוה, מאחר שהכהנים צריכים להם (כדי לקיים מצותם) – שיהי' למי לברך (וראה חרדים (מ"ע כו' התלויות בפה כו' לקיימן בכל יום, פרק ד' אות יח): וישראל העומדים כו' ומכוונים לבם לקבל ברכתם כו' הם נמי בכלל המצוה. וראה שעת' לשו"ע או"ח סי' קכח ס"ק ב. ולהעיר מחי' הרשב"א (המיוחס להריטב"א) סוכה לא, ב (ד"ה מאי לאו): דליכא חיובא אישראל להתברך, מצוה דכהן הוא).

וכדמוכח מהדין (שו"ע אדה"ז סי' קכח טע"ו לח. מסוטה לח, ב) "עיר כו' שכולה כהנים כו' למי מברכין לאחיהם שבשדות" – דבלא האי טעמא לא היו יכולים לברך. ועד"ז יש לבאר עוד כמה וכמה דינים והלכות, ונתבאר בארוכה בהתוועדות. וראה לקו"ש ח"ז ע' 235 (ס"ד) ואילך.

(40) תוס' שבת ד, א ד"ה וכו'. גיטין מא, ב ד"ה לא תהו. (41) לכאו' משמע דפפו"ר אין לה חלק במצות פו"ר, כי מהא ד(פטרות תורה ו)אין לה הציווי ע"ז אף שא"א להמצוה להתקיים רק ע"י סיוע האשה, מוכח שהופקעה משייכותה למצוה זו (דפו"ר) ואין לה אלא מצוה סתם – אבל אינו מוכרח די"ל דהפטור הוא רק מהציווי והחיוב (מטעם כי "הוא ימשול בך", ואשה התובעת כו' (בראשית ג, טז ובפירש"י שם. נדרים, כ. ב. בר"ן ופי' הרא"ש שם) ולכן הנשים אין זה בידן ולכן לא חייבתן התורה ע"ז), אבל לא הופקעו משייכות לעצם המצוה.

במצות ת"ת דמצווה ועושה של הבעל ובני), אבל חיוב אין עליה בזה.

ועפ"ז מובן שלא הביא אדה"ז מה שעוזרת כו' אפילו לא כטעם נוסף שתברכנה ברכה"ת – כי מכיון שאין עליה שום חיוב ע"ז, א"א לומר אשר לכולי עלמא⁴⁸ תברך ברכות התורה על שיכולה לעזור לבנה ולבעלה במצות ת"ת שלהם.

אמנם בהלכות ת"ת, שמבאר דאף ש"אשה אינה מצווה במצות ת"ת, מ"מ יש לה שייכות למצוה זו, מקדים ומביא ענין זה לראשונה, שהרי מצד דעוזרת כו' תהא שייכת א) למצות ת"ת ממש דמצווה ועושה, ב) ובכל התורה כולה, אשר ע"כ חולקת היא בשכר עמהם כמצווה ועושה.

משא"כ זה דחייבות ללמוד הלכות הצריכות להן, אף שמצד זה יש להן שייכות ממש אל התורה, כי בלימודן זה יש גם יוקר ומעלת התורה – מ"מ מכיון דזה בא להן כהסתעפות חיובן במצות שלהן (ולא שייכות ישירה לת"ת), אין להן בלימוד הלכות אלו המעלה דמצווה ועושה במצות ת"ת⁴⁹ כנ"ל, ולכן מביא זה לבסוף אחרי הענין דעוזרת כו'.

ויובן זה בהקדים קושית המפרשים⁴⁵ על הר"ן:

איתא בגמרא⁴⁶: "ההיא דאתאי כו' (ותבעה את בעלה לגרשה כי לא היו לה בנים ממנו), אמר לה לא מיפקדת, אמרה ל' לא בעיא הך איתתא חוטרא לידה כו'", והקשו "אמאי לא קאמר משום דמסייע (כסברת הר"ן) דעדיף טפי".

אך הביאור: הא דמסייעת לבעל לקיים מצותו כו' הוא דבר התלוי ברצונה: אם רוצה, יכולה היא להנשא ולסייע לאיש לקיים מצותו וע"י זה יהי' לה חלק בקיום מצותו, אבל מצ"ע אינה מצווה ע"ז. ומובן שאינה יכולה לתבוע את בעלה בדין שיגרש אותה בכדי שתוכל לקיים מצוה זו, שהרי אין עליה שום ציווי, ורק כאשר מסייעת לבעלה בפועל אז היא חולקת במצותו ומקיימת מצוה. ולכן טענתה רק "לא בעיא כו' חוטרא כו'" ד"כ היא ודאי כייפינן⁴⁷.

ועד"ז הוא בנדו"ד: הא דעוזרת לבעלה ולבני' שע"ז "חולקת בשכר", ה"ז דבר התלוי ברצונה (היינו שאם רוצה יכולה להשתתף

בהל' ת"ת) כי הרי צריך ליתן טעם לחיוב כל הנשים בברה"ת – גם אלה שאין להן בעל או בנים, אבל קשה למה לא הביאו כלל (ואפי' לא כסניף). ואין לומר שזהו מפני לשון הברכה "לעסוק" – כי י"ל דגם הענין דעוזרת ה"ז התעסקות בלימוד התורה ושייך בזה הלשון לעסוק.

גם אין לומר שזהו משום דלפי"ז קשה הנוסח "ונתן לנו את תורתך, כי (נוסף על מש"כ לעיל בשוה"ג להערה 29) הרי כתב אדה"ז שם גם הטעם דפ' התמיד וגם ע"ז לכאור' יש להקשות כן.

(45) חידושי אנשי שם (בשם ספר דרך תמים) שם.

(46) יבמות סה, ב.

(47) וראה גם ברכ"י אבה"ע סי' א אות טז קטע ד"ה

וחזה, וסוף קטע ד"ה ותו.

(48) וכידוע הפלוגתא בברכות נשים במ"ע שהז"ג (תוד"ה דילמא עירובין צו,א. רמב"ם פ"ג מהל' ציצית ה"ט. תוס' ע"ז א"ח סי"ז ס"ג) הרי אי"ז כברכת אנשים, וכאן כתב "נשים מברכות ברכה"ת (סתם)" – בכל יום בברכות השחר, כאנשים.

(49) אבל מ"מ מברכות וצונו בברכה"ת כיון דסו"ס חייבות ללמוד מצ"ז, כנ"ל ס"ה.

דרכי החסידות

מלוקט משיחות, אגרות וכתבי
כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ מליובאוויטש נ"ע

הכוונה העליונה שבנענועי השבולת

"כל נענוע של שבולת היה כלול ב"מחשבה הקדומה", בבחינת "צופה ומביט עד סוף כל הדורות". ההשגחה העליונה מוציאה זאת לפועל, בגלל כוונה אלוקית"

ונתתי עשב

הבעל שם טוב אומר שכל פרטי תנועות הנבראים הם בהשגחה פרטית. ולדוגמה: דשא הצומח בעמקי יער ב"ארץ לא איש", הנה תנועת דשא זה לימין ולשמאל, לפנים ולאחור, בכל משך זמן קיומו הוא בהשגחה פרטית: בשמים נגזר כי דשא זה יחיה כך וכך חודשים, ימים ושעות, ובמשך זמן זה יסוב ויכוף לימינו ולשמאלו לפניו ולאחריו כך וכך פעמים. ואם בדשא כך, ודאי שהאדם מושגח בהשגחה פרטית בכל הקשור לצרכיו, לפרטיהם ולפרטי פרטיהם.

(ספר המאמרים קונטרסים ב עמ' 740)

המכין מצעדי גבר

השגחה פרטית היא, שהקב"ה מסובב סיבות שיהודי יגיע למקום מסוים בזמן מסוים כדי לעורר "חיות" בתורה, תפלה ואהבת ישראל.

(אגרות קודש - כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ט עמ' תיג)

ראה אלקות!

פעם טייל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע בנאות דשא, יחד עם בנו, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע. התבואה כמעט הבשילה, רוח נעימה נשבה והשבילים התנענעו אנה ואנה. נענה כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב ואמר: ראה אלקות!
 כל נענוע של שבולת היה כלול ב"מחשבה הקדומה", בבחינת "צופה ומביט עד סוף כל הדורות". ההשגחה העליונה מוציאה זאת לפועל, בגלל כוונה אלוקית.
 (ליקוטי דיבורים ח"א עמ' 170)

המתנה ארוכה

בי"ד בסיוון, שנת תרס"ב, נסע כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב לנאות דשא. בדרכו עבר על פני תל קטן שהיה בצידי הדרך, עליו נראו יושבים שני חסידים התחת אילן מיצל. שני החסידים היו בליובאוויטש ועתה היו בדרכם לבתיהם. השניים, לבושים בבגדיהם העליונים - נעליהם, כובעיהם ומקלותיהם מונחים לצידם - ישבו וחזרו על אחד ה'מאמרים' ששמעו בליובאוויטש.
 נענה הרבי ואמר לבנו, כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע:
 חמשת אלפים שש מאות ושישים ואחת שנה, תשעה חודשים, שלשה עשר יום, חמש עשרה שעות וכך וכך דקות - המתנה פיסת ארץ זו לבואם של פרץ ומענדל, שיישבו עליה ויחזרו דברי תורה.

(מבוא לקונטרס "ומעיין" עמ' 36)

לא מקרה

פעם אירע אצל כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ נ"ע בקריאת התורה של שמחת תורה, שהוציאוהו לספר ראשון לקרוא בו "וזאת הברכה", אך התברר שהיה זה הספר של בראשית, והוצרכו לגלול את הספר מתחילתו ועד סופו.
 בסעודת היום, אמר על כך הרבי: ידועה שיטת הבעש"ט בענין השגחה פרטית. אם הבעש"ט היה נוכח בשעת מעשה - היה שש ושמוח, שכן כך נגזר מאז ומקדם, שפלוגי ופלוגי ינצלו את כוחם לגלול ספר תורה.
 המחשבה כי היה זה מקרה בעלמא - קליפת עמלק היא.

(ספר השיחות תש"ד עמ' 42)

לא כליתם!?

כאשר רואים השגחה פרטית בגלוי, צריך הדבר לעורר מסירה ונתינה להתעסקות בתורה ועבודה.
 זהו שנאמר (מלאכי ג, 1) "אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם".
 "אני ה' לא שיניתי" - הלא תראו, כי הקב"ה אינו משנה הבטחתו אלא שומר עליכם מפני

שבעים הזאבים - כפי שכל יהודי רואה במוחש ;
"ואתם בני יעקב לא כליתם" - איך ייתכן, איפוא, שאין אתם נמשכים אחר התורה והמצוות
בכלות הנפש?

(ספר המאמרים קונטרסים א עמ' 368)